

Nr 485.

Av herr Svensson i Stenkyrka m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 161, angående jordbruksförsöksverksamhetens organisation m. m.

I propositionen nr 161 har Kungl. Maj:t framlagt förslag angående jordbruksförsöksverksamhetens organisation m. m.

Huvudlinjerna för den verksamhet, som bedrivs vid våra statliga försöksgårdar, uppdrogos ursprungligen av en kommitté, vilkens betänkande återfinnes i SOU 1925:32.

I nämnda betänkande föreslogs bl. a. »att föreståndarna för försöksgårdarna skola intaga samma tjänsteställning som laborator», d. v. s. dåvarande 26 lönegraden. Emellertid kommo dessa befattningshavare vid gårdarna Offer och Lanna att ända till 1939 vara placerade på extra stat i lönegrad, motsvarande 24, men därefter tillika med föreståndare för nytilkomna försöksgårdar i lönegrad A 24.

Alltsedan början på 1930-talet ha ett flertal utredningar arbetat med frågor rörande jordbruksförsöksväsendets organisation. Dessa utredningar ha som bekant huvudsakligen sysslat med ramen för hela huvudorganisationen, institutioner o. d. och blott i ringa omfattning med de statliga försöksgårdarna, vilkas organisation och verksamhetsprogram alltjämt bygga på 1925 års utredning. Genom att flera utredningar utan påtagliga resultat sålunda avlöst varandra har jordbrukets försöksväsen under många år arbetat under ett visst osäkerhetstillstånd, som följaktligen icke kunnat vara i högre grad fruktbarande.

Nu föreligger åter ett betänkande angående organisation av försöksverksamheten på jordbrukets område, avgivet av 1945 års jordbruksförsöksutredning (SOU 1947:42). I propositionen nr 161 ha framlagts vissa betydelsefulla förslag, som bygga på denna utredning.

Utredningen har ganska utförligt behandlat de statliga försöksgårdarna, vilkas betydelse härigenom åter vitsordas. Beträffande försöksgårdsföreståndarnas arbetsuppgifter och tjänsteställning citeras nedanstående ur detta betänkande:

Uppenbarligen är en god tillgång på kvalificerade forskare och försöksmän en viktig förutsättning för en effektiv verksamhet på jordbruksforskningens område. Det är därvid icke tillräckligt att staten sörjer för tillfredsställande utbildningsmöjligheter för forskare och försöksmän åt jordbruket. Dessa möjligheter måste också bli utnyttjade. Frågan om beredande av förbättrade ekonomiska förmåner för forskare och försöksmän inom

jordbruket har varit föremål för åtskilliga framställningar. Utredningen rörande inrättandet av jordbrukets forskningsråd underströk således med skärpa nödvändigheten av en radikal förbättring av dessa tjänstemäns löneförmåner. — — —

Utredningen vill i detta sammanhang jämväl anmäla, att styrelsen för lantbrukshögskolan i skrivelse till utredningen av den 1 mars 1946 — i anledning av en framställning till styrelsen från samtliga försöksgårdsföreståndare om vidtagande av åtgärder i lönerегlerande syfte — hemställt, att utredningen måtte upptaga till omprövning frågan om löneformerna för befattningshavarna vid de statliga försöksgårdarna. I skrivelsen har styrelsen framhållit, att de förbättrade löneförmåner, som numera i flesta fall bjudas de utexaminerade agronomerna, medfört svårigheter för högskolan vid rekrytering av försöksmannabanan, icke minst när det gäller rekryteringen av försöksgårdsföreståndare. Styrelsen är därför av den uppfattningen, att en lönerегlering för försöksgårdsföreståndarna är synnerligen angelägen.

1945 års jordbruksförsöksutredning framhåller vidare:

Men det är uppenbarligen icke tillfyllest att försöksverksamheten, vars standard och framåtskridande främst är beroende av försöksledarnas skicklighet för sina uppgifter, beredes möjlighet att skola forskare för försöksuppgifter, om icke forskar- och försöksmannabanan i och för sig i konkurrens med andra verksamhetsområden kan draga till sig och kvarhålla för uppgifterna lämpliga krafter. Enligt utredningens uppfattning komma i framtiden säkerligen stora svårigheter att föreligga att på ett tillfredsställande sätt rekrytera forskar- och försöksmannabanan, såvida icke den samma i ekonomiskt hänseende göres mera konkurrenskraftig än vad nu är fallet. — — —

Med hänsyn till de speciella kvalifikationer, som måste ställas på försöksgårdsföreståndarna, anser sig utredningen likaså böra förorda en förbättring av dessa befattningshavares lönevillkor genom en uppflyttning av befattningshavarna från 24 till 26 lönegraden. Enligt de för lantbrukshögskolan gällande stadgarna skall försöksgårdsföreståndare hava förvärvat framstående insikter i försöksväsende och praktisk jordbruksverksamhet. Om dessa kompentenskrav skola uppfyllas, får man räkna med att vederbörande efter avlagd agronomexamen måste ägna många år åt meritering för ifrågavarande tjänster. Försöksgårdarna äro ganska dyrbara försöksanordningar, av vilka det är angeläget att erhålla största möjliga utbyte i försökshänseende. På grund härav och för försöksverksamhetens framtida utveckling är det av största vikt att även i fortsättningen kunna förvärva särskilt lämpliga och väl kvalificerade personer som föreståndare för gårdarna. Med hänsyn till den stora erfarenhet och skicklighet, som sålunda krävas av försöksgårdsföreståndare, samt det ansvar som åvilar honom bl. a. i fråga om gårdsdriftens praktiskt-ekonomiska resultat, synes utredningen en uppflyttning av befattningshavarna till 26 lönegraden vara väl motiverad. Vid bedömande av lönegradsplaceringen bör vidare hänsyn tagas till omständigheten, att vid rekryteringen måste räknas med konkurrens från hushållningssällskap samt lantbruks- och lantmannaskolors sida.

Man kan här tillägga: även från de nya lantbruksnämndernas sida.

Utredningen framhåller även följande: I administrativt hänseende böra försöksgårdarna givas en relativt fri ställning och utan anknytning till

någon viss institution direkt underställas styrelsen för lantbrukshögskolan med statens lantbruksförsök.

För närvarande finnas endast sju försöksgårdsföreståndare, alltså en till numerären liten kår, vilket även för med sig vissa svårigheter ur rekryteringssynpunkt.

Härtill må ytterligare anföras följande. Genom de försök och undersökningar, som redan utförts t. ex. vid de tvenne äldsta försöksgårdarna — Lanna och Offer — ha redan vunnits mycket betydelsefulla försöksresultat, vilka öppna perspektiv för det praktiska jordbruket inom respektive odlingsområden, som kunna uppskattas i miljonvärden. Här syftas då i första hand på de banbrytande täckdikeshörsöken samt försöken med kalk och stallgödsel vid Lanna samt de kombinerade slättertid- och smältbarhetsförsöken, fröodlingsförsöken med vallväxter samt försök rörande »hemmaproducerat» äggviterikt kraftfoder vid Offer. Detta blott ett par exempel.

I den nu pågående rationaliseringsprocessen inom vårt jordbruk ha våra statliga försöksgårdar en synnerligen viktig uppgift att fylla. Försöksgårdarnas arbetsuppgifter komma icke att minska utan snarare vidgas och intensifieras. Man vill med rätta räkna med att den omfattande upplysningsverksamhet, som hädanefter åvilar våra hushållningssällskap (i viss grad även jordbrukets yrkesskolor), i mycket hög grad måste bygga på resultatet från undersökningar och försök, som framkommit vid våra statliga försöksgårdar.

Våra försöksgårdar ligga i regel på större avstånd från stad eller samhälle. Dyligt isolerat läge kan, såsom norrlandsutredningen anført mot förslag att förlägga en central jordbruksinstitution för Norrland till Robertsfors, i ej ringa grad försvåra rekryteringen av personal, särskilt om löneförmånerna äro mindre lockande än beträffande andra jämförbara befattningar. Då en försöksgård har ett avlägset läge och den som förhållandet är får mottaga många hundra besökande årligen, så följer därav att föreståndaren får utöva en omfattande gästfrihet och ofrånkomlig representation. Detta bör man även ha i åtanke vid lönegradsplacering. Enbart husbondskap för ett stort jordbruk medför vissa förpliktelser med åtföljande extra utgifter.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 161 måtte besluta, att föreståndarna vid de statliga försöksgårdarna skola placeras i lönegrad Ca 29.

Stockholm den 3 april 1948.

Per Svensson.

i Stenkyrka.

Ivar Johansson.

Victor J. Mattsson.

Arvid Jonsson.

i Mysinge.